

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre 3 „ — „
 Negyedévre 1 „ 50 „
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petitsor 5 kr.
 Nyilváltatásban 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésekénél 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda:
 Torda s. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
 Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:
 Vissza nem adtnak.

Kiadóhivatal:
 VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek hirdetések és reklamátiók ide intézendők.

Előfizetési felhívás.

Lapunk Aprilis 1-sőjével új évfolyamra lépett, miért az előfizetéseket szives megújítását tisztelettel kérjük. Eddigi irányára lapunknak változatlan marad. Ha közlője leendő a megye és város közérdekű eseményeinek. Megismerteti olvasóinkat a hazában s a nagyvilágban történetekkel, igyekezni fog újdonságokkal élénkséget fenntartani. Közül avatott tollaktól ismeretterjesztő s közgazdasági cikkekkel, egy uttal szépirodalmi és mulattató olvasmányokról is gondoskodván.

Előfizetési árak:

Aprilis — Juniusra . . . 1 fr. 50 kr.
 Aprilis — Septemberre 3 fr. —
 Aprilis — Decemberre 4 fr. 50 kr.
 a szerkesztő és kiadóhivatal.

Ébredjünk . . . !

A beköszönő kikelet kecsgetető mosolyával, a virágok tarka bokrétyája, erdők mezők, ligetek egy tulvilági szellem lehelletére ujeletre ébrednek; — a fehér palástot — zöld bársony köpeny cseréli ki a gondos anya — a természet, s a vándor állat világ szintén megérkezett a természet ébredését hírül hozni!

Mily lélekemelő, mily magas-tos intézmény ez!

Az emberi életnek szintegy meg van a maga tavassza! Az ifju kort szokták jelölni; — az erkölesi élet szintén ujalásnak átváltozásnak van alá vetve, mely a lelkiismeret tisztulásában rejlik! A megváltás világ-ra szóló eszméje szintén a kikelet fellépésének idején — figyelmezteti a kereszténységet erkölesi kötelekeinek feloldozására.

Itt az alkalmas évszak, melyben tetterünk saját hasznára érvényesítheti magát, — a teendők özöne közepette ne feledjük el a munka kezdetén, egy más iránti érdekeink védelméről is gondoskodni.

A hosszan tartott zsiabasztó álom — ne legyen a közöny és önérdék reggelének elődje, hanem szemünk előtt tartva a kínálózó alkalmat — ébredésünk tiszta és ártatlan legyen!

Az események össze kuszált, s kibontakozhatlan homályából, az ujaló — már évek hosszú során ritkán ily szép reménnyel kecsgető természettel — ébredjünk fel miis, — s legszentebb köteleességünk — a hon szeretet — vezéreljen a bizonytalan aratásra! —

(S.) —

— **Érdekes titok.** Derby lordnak monarchiánk ellen intézett beszédjéről írva a berlini „National Zeitung,” többi közt így szól: Derby lord azon megjegyzése hogy Ausztria-Magyarország alig fog szerezhetni 5—6 millió font sterlinget mozgosítása költségeire az ő ajkáról különösen csodálatosan hangzik. Nem hallott valamit egy indiai fejedelméről, (az angol királynő) ki Ausztria-Magyarországnak 30 millió font sterlinget ajált mozgosítási költségekre s egy millió font sterlinget havonként az esetben, ha osztrák-magyar-orosz háborúra kerül a sor? Ezen ajánlatot azonban szépen megköszönték.

— **Andrásy gróf föltételeiről** új változatot közöl a félhivatalos „Bohemia” Ennek bécsi levelezője szerint a bécsi kabinet ezeket követeli Oroszországtól: az okupáció csak egy évig tartson, az okupáló csapatok száma leszálltassék 25,000-re, orosz bizottság helyett europai bizottság neveztesék ki, Szerbia Bulgária felé kárpotóltassék, hogy a Herzegovinából a tengerig szabad legyen az út, Montenegró ne kapjon kikötőt, és a görög elem oltalmatassék.

— **Az indiai angol sereg** szállítása Európába már javában foly. Mint Londonból távirják, e napokban szállt hajóra a második csapat Bombayban. Egyelőre Maltában őszpontosítatnak.

— **Az oroszok Konstantinápolyban.** Mialatt az europai diplomácia alkudozik, az orosz hadsereg suttymban mindinkább terjeszkedik. Mint Konstantinápolyból távirják, a török kormány kénytelen óvó rendszabályokhoz nyulni nehogy a főváros egy váratlan csiny által az oroszok kezébe jusson. Azon ürügy alatt, hogy Nicolaj nagyherceg kíséretéhez valok, tényleg már oly számmal lepték el orosz csapatok Konstantinápolyt hogy a város már most is megszállottnak tekinthető. — Bizonyosnak tekintik, hogy az angol flotta már legközelebb keresztül tör a Boszporuson és benyomul a Feketetengerre.

Észrevételek „egészségügyi viszonyaink” című cikre.

II.

Ez a teendő halmaz elintézése képi a városi tiszti orvos köteleességét; jelentékenyen több ügyé; mint a mennyit cikkező ur előszámlálni sziveskedett?

Ugy hogy cikkező ur velem együtt nem fog csodálkozni azon, ha akadnak városi orvosok, kik ily terhes kötelesegektől, a mi pld. egy járvány által tetemesen gyarapodik, megugranak, és helyzetüket kényelmesebbel, jobban fizetővel cserélik fel.

Én elhiszem, hogy cikkező ur, „szerencés volt Torda városnak rövid ideig orvosa lehetni,” sőt azon sem kételkedem, „hogy hivatását úgy akarta betölteni, mint a hogy annak üdvöt hozó hatásköre lehet;” — de azt már nem értem, hogy „nemes

buzgóságára és az ügy iránti buzgalomára” miként hathattak gátlólag az alkori politikai zavarok; azt pedig egyáltalán nem hiszem, hogy kitarítás és erős akarat fölött győzedelmeskedhessék a szájhösködés.

És most áttérek azon okok rövid tárgyalására, melyek az egészségügy állását Tordán oly rosszá teszik, mely okok elhárításával, vagy jobbá tételével véleményem szerint azt jelentékenyen javítani lehetne.

Hogy Tordán az egészségügy nagyon rosszul áll, — elszomorítólag bizonyítja a fent idézett, mult évi 40% halálozási arányszám. és ha ebből mint rendkívüli többletet a mult évben szorványosan fellépő roncsoló toaokló miatt 3% leszámítunk, a megmaradt 37% is jelentékenyen nagyobb halandóságra mutat, mint a hogy egy elég kedvező égálji és talaj viszonyokkal bíró provincialis városban várni lehetne.

Még ez idő szerint nincsenek rendelkezésemre adatok, melyekből a közép életkort meghatározhatnám, vagy a születési és halálozási arány szám közt összehasonlítást tehetnék, mely számok tekintetbe vételével nagyobbak, vagy kisebbnek találhatnók a halálozási coefficientet.

Azonban ezen arányszámok meghatározására nem hónapok, hanem évek szükségesek és addig reméllem, hogy a szükséges adatoknak birtokába juthatok.

A Tordán mutatkozó nagyhalandóság okai gyanánt tekintem:

először az emberiség egy osztályának, — a mi nálunk jelentékenyen képviselve van szegénységét.

E néposztály tagjai tapaszos szobában összezsufolva majdnem egymás hátán élnek, az alkohol tulságos élvezetéből származó táplálkozási zavarokat — nincs módjukba — jó életmóddal helyre hozni, ezenkívül mint a miveltség alanti fokán álló embereknek betegségeikben nincs bizalmuk orvoshoz folyamodni, vagyha folyamodnak, alig képesek az orvos szereket megszerezni, az orvosi utasításokat pedig egy általán nem szokták követni.

Másodsor a baj egy fontos okát képi a városunkban oly szerencsétlenül választott építkezési viszonyok.

Tordán a házak egy igen nagy része nyilásaival éjszak és éjszak keletre fekszik és így igen keveset éri a nap, de annál inkább ki van téve a gyakori éjszaki és éjszak keleti szélnek; úgy hogy az ily házakban való huzamos tartozkodás a legüdübb és legpirosabb arcokat is képes sápadtakká tenni, az egészséget pedig megrongálni.

E helyen mint fontos javítást kell fölemlíteni az elől szoba hátul szoba, közből konyha szerű beosztásnak, — a mi hogy szintén sok bajnak képezheti kutforását, a tapasztalat igen sok esetben igazolta — folytonos kevesbedését.

Harmadsor tiszta, üde kellemes ízű ivóvíz hiánya.

Kétséget nem szenved, hogy ha az ember meggondolja, — mennyi mindenféle fertőző, nem fertőző anyagok vegyülekéről, — issza le az aranyos vizét nagy foku undorral fog hozzá egy pohár víz kiürítéséhez; és ha még ehez hozzászámítjuk, hogy akárhány esetben folyovizek — mint ragályos anyagok tovaszállítói szerepelnek, melyek a szervezetbe jutva betegségeket idéznek elő, és a példa — melyszerint minden valamivel népesebb város a legnagyobb gondot fordít arra, hogy jó ivó víz legyen, bennem is az a gondolat érelték meg, hogy tehetségemet, befolyásomat felhasználjam arra, hogy akár könnyen hozzá férhető kutak föllállításával, akár a megszürlézett Aranyos viznek bevezetésével a városba, ezen fölötte érezhető hiányon nem csak egészségügyi — de egyszersmind közbiztonsági tekintetből is a lehető gyorsan segítve legyen. (Vége köv.)

A kis önképző-körök.

(Vége.)

Csakis ezen uton nem lesznek hiuk, önzök, felületesek és élet-célt tévesztettek, mert naponként kezökben forognak azon könyvek, melyek az embereknek épen ezen hibáit, gyarlóságait osztorozzák és megbüntetik, az erényt, szorgalmat és jó magaviseletét pedig megjutalmazták. Önképzés és olvasás által fejlik ki a gyermekben a józan ész, ügyesség szabad-akarat, bátorság, mértékletesség, vidámság, életkedv és a köteleesség teljesítésének szeretete.

Ha szettekinünk a községben, városban és társadalomban melyben élünk úgy fogjuk tapasztalni, hogy nem egy ember van, ki nem tudja magát beletalálni az életbe. Nem, azon társaságba családba, melynek tagja, ki lehetetlenket kíván az életből és emberektől, ki nem tulajdonít becsét életének egy szóval, ki nem ismeri kötelesegeit önmaga, családjá és nemzete iránt.

A „kiskörök” célja épen az, hogy tagjait a valódi élet számára nevelje fel és képezze ki. Törekszik tehát felkölteni a gyermekben az emberi élet becsét. Meggyőzi arról, hogy egy munkás ember élete milliókat képvisel, s minél több a munkás-kéz annál nagyobb a jóllét és boldogság. Urává teszi indulatának hogy legyen állhatatos, győzze le a test vágyait és szenvedélyeit.

Erőssé, szilárdá teszi az élet minden jöhető csapásainak elviselésére. Megismerteti vele azon törvényt, hogy a megtörtént dolgot meg nem történte

tenni nem lehet; hanem ha csapás érte tőrje azt némos nyugalommal; ha pedig hibát követett el: igyekezzék azt jóvá tenni az által, hogy nyíltan emberhez illő bátor határozottsággal igérje meg, miszerint azt többé nem fogja tenni. Megtanítja arra, hogy pihenést csak változatos munkásságban kereszen, mert ez nem csak vétektől fogja megóvni, hanem egyszerűen alkalmas eszközt is nyújt idővel a megélhetésre. Megtanítja arra, hogy sokkal kevesebb jót kívánjon másoktól, mint a mennyit ő teszen azokkal.

Történelmi adatokon épült igazság az, hogy a mely iskolában kis- és ifjúsági önképző körök vannak, abban tanultabb fejlettebb és munkaképesebb ifjak fejlődnek ki mint más intézetekben, hol azokat nélkülözik. Tegadhatalan az, hogy épen az ifjak van legnagyobb szükségére tapintatos és sok oldalú ügyességre a véget, ne hogy az albarátok, tékozlók, hazugok, kéjvadások, iparióvágók és hazárdjátékosok eszköze legyen s azoknak áldozatul essék.

Nagy áldás lesz a kis-önképző-kör a nép-iskolák fejlesztésére és nepek nevelésére nézve, mert az iskolás gyermek sok apró történetecskét mondhat és olvashat el otthon szülőinek, rokonainak és házuk barátainak. Ismerék szülőket kik gyermekeiktől tanultak meg olvasni és írni. Ez által lassanként hozza szokna a nép az olvasáshoz és nem egy állana bé közülök olvasó részvénytelenek. Így aztán terjedne a műveltség, tudomány és jólét s nevelődnek a nép erkölcsileg és szellemileg.

Ime ez a kis önképző körök közlelbi és távolabbi célja és ennek kivitelé, könnyű és gyönyörűség. Nem kell egyéb hozzá mint valódi jó akarat és nemes egyszerűség. Kevés költséget igényel, mert tíz-husz forinttal sok szép olvasmányt lehet bevásárolni. Kezdetnek a „Hatszáz mullattató“ pár évi fizeteli is elégségesek lennének. Hiszem és megvagyok győződve, hogy e egyszerű és szükséges, ésszel világosító és szívet nemesítő intézményt, minden nemes lelkű tanító sőt életbe léptetői a vétektől tisztított iskolákban!

A lakosok tehát kis önképző-olvasó-köröket minden ellemi-felső-nép-polgári és közép-iskolában, mert ennél korszerűbb, célra-vezetőbb intézmény — a gyermekek, ifjak és népek nevelésére nézve nem adatott a nap alatt.

POLITIKAI HIREK.

A bukaresti magaslatokat 20000 muszka megszállta. A kozákok egész a főváros kapujáig portyáznak. Minden pillanatban várható, hogy a várost megszállják s az ostromállapotot kihirdetik. Az izgatottság rendkívüli. Gbiba herceget azt távirta Sz. Pétervárról, hogy a kormány balaszsa el elhatározását, míg az általa Bukarethebe indított futár meg nem érkezik.

A világ befejezéséhez ért. Beaconsfield ultimatumot intézett a szentpétervári kormányhoz, melyben kijelenti, hogy Muszkaország vagy elismeri rögtön az európai hatalmak azon jogát hogy az egész san-stefanói békekötést tárgyalás alá vehetik, vagy Anglia megkezdi az ellenségeskedést. A jegyzék szemére hányja a muszka kormányának hazudozásait s határozott választ követel. — Andrassy teljesen egyetért az angol kabinettel s Salisbury jegyzékét minden pontjában helyeslő közleményt küldött ide Bismarck ajánlatai vizsautasítottak.

Anglia visszavette Bismarck ajánlatát, mindamellett azt hiszik, hogy még néhány napig szerepe lesz a diplomáciának.

A porta körjegyzéket intéz a hatalmakhoz, melyben kijelenti, hogy az angol muszka háboruból semleges marad, míg érdekei meg nem sértenek.

Goresakoff válaszevele, melyet Novikoff adott át Andrassy közleményére újabban felajánlja Ausztria-Magyarországnak a Balkán-félsziget nyugati részét, ezuttal kiterjesztve.

Bismarck azt az ajánlatot tette a kormányának, hogy ismerje el a muszka hadikárpótlást, ugy amint megeállított. Muszkaország Besarabia helyett a Dobruzával és Batummal elégszik meg. Viszonzásul Muszkaország elfogadja Anglia minden módosítását a san-stefanói bekekötésben.

A „J. des Débats“ válaszol a „N. D. A. Zeitungnak“: A franciaia

közvélemény hirtelen megváltozása Anglia javára plátói és háttér nélküli s azon pillanatban tünt föl, melyben Anglia megvetette az önző politikát s az európai egyensúlynak és jognak zászlaját emelte magasra. Hasonló dolog történt Olasz- és Ausztria-Magyarországban is, sőt a német sajtóban is. Ami Európa ezen erkölcsi egyetértésével nem egyezik, az a berlini kormány fellépése, noha Bismarck herceget még febr. 19-én az angol kormány politikájával megegyező elvet mondott ki, azt állítván, hogy az 1856-ki párisi szerződés megváltoztatása Európa helyeslését fenné szükségessé. Németország makleri szerepe haszontalanú vált. Közvetítése csak zavart csinál, s az európai békét most már csak az biztosítaná, ha fenyegetőleg lépne föl Muszkaország ellen. Épen azt mondta Bismarck lapja, hogy a keleti kérdés azon tér, hol Francia- és Németország távol állnak a kölcsönös gyanúsítástól, miben a „N. D. Z.“ hizeleg magának.

Levelezés.

F.-Detrethem, apr. 18-án 1878.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Mély tisztelettel bátor vagyok a tiszt. Szerkesztő urat megkérni kevés soraimnak ön becses lapjában helyet adni, hogy így felelhesek a személyemet illető támadásoknak.

Nem elég hogy T. Ipsilani ur ki a „Haladás“ 27-ik számában a Mezőségi román iskolákról és papjairól a legigazságatlanabban ír, és mely ezekre rövid időn fogok válaszolni, most S. betű aláírása által a Felső-Detrethemi lakosság nevében személyemet mint a legnagyobb kortest vádolja; a nélkül hogy a legkisebb meczanást tettem volna, most kérdezem Szucs János urat, mi érdekében volna nekem mint pappnak hogy az. vagy amaz candidatus votumjával jöjjen ki? meztelen hazugság és léhaság az, hogy ön több egyheténél fogva candidáiom az ön által kijelölt egyéneket a választásra, más teendőim vannak nekem t. Szucs ur, nem hogy verbálják, vagy talán Szucs ur azt kívánta volna hogy emeljek kalapot maga előtt és kérjem

hogy valami csak legyen a falukba? Bizonyítsa be Szucs ur ezeket, tanukkal hogy én valakinek valamikor mondtam volna valamit ezen ügy dolgában, akkor készen állok akár mi csoda törvényszék előtt.

Inkább hiszem Szucs ur hogy ön mint olyan egyén ki minden pályáját bevégezvén és most se háza se kenyere nem lévén, ön hogy csak valamire mehessen a falukba, korteskedet eleget, és most látván hogy a vox populi vox Dei, után nem fog magára dölni egy hivatal sem, csak akkor kezdette a követ rám hengeríteni hogy én lennék a hibás.

Ki látott engemet vagy egyszer valakit esábitani vagy tévutra vezetni? papi kötelességem mindig az volt hogy népemekt oktassam és jó utra vezéreljem, ez a köröm t. Szucs ur, és arra mindig készen állok! de azért még se fog nekem t. Szucs ur parancsolni hogy csak pap legyek, — lesz az t. Detrethemnek polgára is, és mint falusi képviselő a jót támogatni fogom mindig és nem fogom szenvedni a konkolyt a tisztabuzza közé elegyedni.

Életemben soha sem jártam ilyen semmiségek után, hogy valakit emeljek másnak a kárával, sőt azon tördtem hogy mint lelkes többnyire hivatalomnak eleget tegyek, és senkit ülőhelyén ne háborítsam.

Jönni fog tehát a választás nálunk is Aprilis 23-án és ön tanácsára a mit az F.-Detrethemiek nevében ad — tehát szük körömben össze fogom magamat huzni t. Szucs ur, — szabad helyet engedvén magának loteriára tenni, mert bizony elég idő már miotra dologtalanul üldögél szülői házával. és meg vagyok elégedve hivatalommal szerepelje tehát maga furfangos érdekeit, de azért még sem fogok rettegni maga előtt mert a mint a latin mondja: „Cum recte vivas, ne curas verba malorum: arbitrii non est nostri, quid quisque loquatur.“ Cato 3. Mór.

Heczegán János,
g. kath. lelkész.

TÁROZZA

Rembrandt és hitvese.

(Egy kép története)

(Vége.)

„Mickal — ez leggyengébb művem, szólott van Dyck, keress ki magadnak egymást!“

„Mond inkább hogy a legjobb; e képen találtad el a hűséget leginkább.“

„De én csak művészi igazságot akarok.“

„A természetet akard felülmúlni, amit bizony soha sem fogsz elérni“ rögtönző Rembrandt! — A természet — igen a természet volt mindég minden művészetnek anyja; az ember soha! Az ember, kit művészek nevezünk, a természet egyes vonásaiból egy bizonyos egészet öszetűköl, — a mit ti úgy hívtok: „eszme után“ festeni de az ily művek-képtelenség. — Azon kívül, mit a természet ajándékozott, mitsem tudtak teremteni; — mert az a valódi, az a jeles, az a valóban élő! Nézd csak ez arató leányokat mily gyönyörű nederlandi lányok, csak úgy jön az embernek, hogy megsokolja őket; mint ne-

vetnek, tréfálnak, szeretnek, s szemtelen szeretőknek pofákat osztogatnak. — De mit is akarsz csak itt — ez előtérben lévő — bevezetetlen falakkal?“

„Az az aratonők királynéja! Ő az ideális élet képviselője képemben; s ő legyen az, ki a köznap életnek — művészi bélyegét kölcsönözzen...!“

„Tehát okvetlenül képtelenséget akarsz belehozni! — Jól van, — akkor tartad meg magadnak!“

„Oh nem! — csak egy egyszerű — eszményi alakot — mondá van Dyck, — de mely képzeletemben még nem elég világosan van megteremtve, hogy le tudnám festeni.“

„Ugy hát menj s keres magadnak hozzá egy királynét; fogj valahol egy alkalmas leányt, fess hozzá arcképet, s aztán meg leszel elégedve!“

„Nincs szükségem keresni, mert egy élő női kép sohasem vetélkedhetik eszméimmel.“

„Oh te szájhó!“ — kiáltá Rembrandtízgatottan — vigyázz, nehogy valahol egy oly leánnyal találkozz, kinél esetleg megazágyonul, s ki előtt be valanod kelljen; — művészetem a természet ellenében — élettelen. *! —

Van Dyck méltóság teljesen emelkedett föl helyéről, — Rembrandt pedig

mosolygva bucsút vevén tőle, ujjal figyelmeztetve, hogy ne mulassza el — egy szép — „valódi“ — modell választani az „aratók“ — királynéja részére, s távozott. Haza érve, kérdé nejtől:

„Imered-é Van Dyck barátomat?“

„Arcképet láttam már“ — felelé Janette.

„Imered-é amaz aranyozott szöket a plébánia templomban, hol az urak szoktak letálepenni?“

„Ej — ej, hisz az a helytartó!“

„Jól van! Ékited fel magad, s kérlek sies azonnal az imaházba. A helytartó és Van Dyck — bizonyára nem fognak hiányozni. — Új vetők szembe, s gondoskodj hogy Van Dyck téged — szép kis menyecském okvetlenül lássan. Érted-e?“

„De hát ugyan miért?“

„Háld csak: egy modellre van szükségem, melyet ő nem a diasz teremtsé világában, hanem egyvelajében vél fölhozni. — De megvagyok győződve, ha téged meg lát, marblou! festeni fog kívánni, s téged a nekem ígért képre fog festeni. E büszke emberrel kudarcot fogok vallatni; mert elhatároztam, hogy ellenében jogomat érvényesítendem. — Menj kedves Janettem, légy engedelmes: érts meg engem — de ne nagyon...!“

„Janette értelmesen mosolygva, aztán mint egy valódi királyné felöltözött, s a plébánia templomban menve, a kijelölt helyet elfoglala. — Van Dyck nem soká késelt, s a helytartó mellé ült, — csak hamar megpillantá Rembrandt nejeinek — sugárzó — az ifjúság hevében nyiló arcát, mely lágyan mosolygva — az ifjú festő szemének villámaival találkozott. Eltekintve, hogy Van Dyck — Van Melader kisaszonnyal szerelmi viszonyban állott — mégis az érdeklődés magossabb fokát kezdé érezni, melyet Janette minden erejéből igyekvők emelni, — s így midőn Janette a templomból kijött — Van Dyck utánna ment, tollas kalapját megemelve, s az ima könyvitelések engedélyezéséért könyörgve. — Janette beleegyezett, s hogy személye kitérőli homályba hagyja — egy távoli rokonához kísértetét magát Janette kezdé aggodni, s Van Dyck pedig szerelmes. A szép asszony visszakart lépni, de Van Dyck esküdt, hogy csak úgy tud tőle megválni, ha „fogelább“ arcképet bírja. — Janette kénytelen volt ülni, és a festő csakugyan lefesté őt, mint — La Reine des Moissonneurs — az aratók királynéja!

Még az a nap este küldött Rem

Válasz az „öndieséretre.“
(Folytatás.)

És ha ezt tehette jogfolytonossággal, és tette is sőt — bizony nem mindig fontos kérdésekben ugyan — még ha módjában lenne is — nem találja részéről szégyenletesnek hogy a volt széki birtokosságot ezen legdicsőbb cselekményében akarja megakadályozni? Mert hát ugyan mit akarhat tulajdonképen ha azt nem? mert bizony az ő állításával szembe épen az ő mistificus — és az ő eljárásába kell keresni ez ügyben a csínféléit?

És hogy ez kitűnjék, adjuk elő a vagyon körüli karipdissének hiv. történetét. — Mikor arról volt szó hogy ha aranyoszek mint megye megszűnik, melyik megyéhez kíván csatlakozni; egy bizottsági tag a szék vagyona kérdésében egy határozati javaslatot terjesztett volt be, a melyet a bizottság el nem fogadott és arszék. mint megye megszűnévén, M. uram is idején levőnek látta; hogy a vagyonnak tulajdonos kezelését a volt szék utolsó alkirály bírja Tar-soly Gábor talán általa ösztönöz-tetvén felhívta a községet két-két képviselőt megválasztani, hogy a va-gyon felett legyen egy határozni ké-pes testület. — Ez első alakuló gyű-lésben egy indítvánnyal állott elő a mely szerint a vagyon osztatlan maradt volna, s kamatja fedezte vol-na a birtokosságnak a felállítandó M. domesticába tartozó rovatelát, annak ellenébe szavazat többséggel lett elhatározva, hogy a vagyon osz-tassék fel birtok aranylagos kults szerint. S kiküldetett egy bizottság az osztály tervezet keresztül vitelére, a bizottságba benne voly M—i is s elő állott az ő recompensatio iamen-tatiojával, — a tagokat nem meg-győzte, de elkeserítette s a felosztá-si munkálat nem készült el. — De M. uram hangsúlyozta mind annyi-szor hogy ha felosztatlanul bagyuk a vagyont egy közös részre, akkor ő eláll recompensatio mániájától. — Szaván akartuk fogni s találtunk is oly célt a melyért osztatlan hagy-

brandt barátjának meghívót, melyben megjegyzi hogy az „aratók“ csoport képét, legyen az készen vagy nem — okvetlen hozza magával. Van Dyck megcsókolás a szép ismeretlen arc-képét, s sohajva megigéré az estélyen megjelenni.

Már késő este volt midő Rembrandt-nál megjelent; — löpönyéből kibontakoz-va a képet szemlére bocsátá. Rembrandt ünnepélyesen öltözve, bokrétás kalappal, kard az oldalán, ölében egy gyönyörű karsú női teremést szoritva — várta a megérkezőt, — Van Dyck nem látta a nő arcát, mert háttal volt hozzá for-dulva, ki a gazdasszonykodással foglal-kozott — a gazdagon terhelt asztalon, hol egy gyönyörű páva — kiterjesztett bóbítával diszelve.

Rembrandt a festményre pillantott. „Az aratók királynéja isteni! — kiálta nevetve — a komor Van Dyck-hez. — Igen helyesen pajtás, hogy ta-udómat követted, s képzelemed helyett arcképet kerestél.“

„Oh — ez nekem eszményképem“ válaszolá a festő.

„Ép úgy mint az anyém! — Neked képzelettedben, nekem pedig mint rea-

láj a vagyont, kamatból részesedést a Cultus Miniszterre akartuk bizni a czélért, — de M. uram forceirozta hogy a tulajdonunk feletti bár minő hatalomnak beavatkozásába belé nem egyeznek, a kamat kiosztásához mi állítsuk meg a kulst, s mikor e felett kiegyeztünk, — akkor ő elé állott megint recompensatiojával . . . s mikor ajánlata szemére vettetett, újra nagyon megharagudott, ovást jelentett — és a gyűlést nagy ha-raggal ott hagyta egyedül — Fel-vincze képviselő társa ott maradván — És már most itélyn az elfogu-latlan olvasó, kinek az eljárása mis-tificus s ki akar csint elkövetni? És M. uramnak nagy haragjában meg-int egymásnak elentmondó tényállít-ásaiából is kitanulhatja mi a kérdés-ben az igazság?

(Folyt. köv.)

H i r e k .

— Olvasóinknak boldog husvétii ünnepeket kívánunk. Adja a gondvise-lés, hogy a feltámadás, a kereszténység nagy és magasztos ünnepét boldogabb és nyugottabb helyzetben ünnepelehes-sük; a szabadság testvériség s valódi szeretet érzete töltse be a kedélyeket a krisztusi tan szerint, hogy az emberiség vívmányait s a vallás magasztos ünne-peit valódi örömmel ünnepelehes-sük meg: ne rettegjen embertől ember nemzettől nemzet megakadályozva a rendeltetési cél a tökéletesedés felé való törekvést hanem közös szeretetben támogassuk egymást, úgy mint rendel a keresztény-ség tana, s a mint emberhez illik. Bol-dog ünnepeket!

— Az apró majorság s különö-sen a sertések nyilvános helyeni hizla-lása ellen mult számban tett észrevéte-lünknek volt az az eredménye, hogy a tanács régi határozata foganatba vé-tetett s eddig két gazda megszüntetett. Ez igen helyesen van, mert ha egy vá-rosban rend van, meg nem engedhető, hogy egy gazda gondatlansága miatt a lakosság zaklatva legyen.

— Torda befűsítése ügyében még semmi sem történt. A bizottság kíván küldve, azért hogy legyen egy kiküldött bizottsággal több. Annál örvendetesebb az egyes városi polgár e téren i ndrus-triája. Kedvesen tapasztaltuk p. o. a varga utcán, hogy három gazda több

desen a dícső — kézzel fogható való-ságban. — Tekints csak erre — szép aszony!

Az ifju nő mosolygva fordítá fejét hátra, s félig pajzánul, félig kétesen pillanta az elbámult Van Dyckre. —

„Éljen Van Ryn-Janettel! — a van Dyck aratónéja!“ kiálta Rembrandt, a tele poharat magosra emelve! És élyen a dícső természet, — s mindazok, kik nyomdokain haladnak; de oszoljan a képzelődés, s a ködhomály. — Éljen minden művész. —

„Ez uttal legyen igazad!“ — mon-dá van Dyck, mialatt magához tért, s vig hangulatát visszanyerve, a szép asszonynak kezét csokolva, Rembrandt-tal loozintott! —

Nyolcz nap mulva lefesté Remb-randt e jelenetet — önmagát nejjével — e művészi győzelme dícsőségének meg-örökítésére.

(„Némethon műkieseci“)

mint 15 db. fát ültetett az utca sorban. Igy ha nem várunk a bizottság jelen-tésére bizonyosan előbbre megyünk.

— **Figyelemre méltó.** Azon helyt vagy közelfekvő helységekben lakó t. zongoratulajdonosok, kik ó-vagy újszerkezetű zongorákat ju-tányosan s pontosan felhangoltatni kívánják, sziveskedjenek ezt tek. Volz és Társa urak könyvkereskedésébe küldendő pár sorral tudatni

— Az újpesti rabiógyilkosság miatt halálra ítél Rozsa István ügyét a legfőbb ítélő szék helyelmi tanácsa ö-felsége elé terjeszté, s halálbüntetésnek fogságra változtatását fogja kérni. A ke-gyelmi tanács enyhítő körülménynek vet-te Rozsa István töredelmes vallomását.

— Egy óriási pánczélos hajó. Angliában jelenleg oly nagy és erős pánczélos hajó készül minő az egész föld kerekéségén nincs. Az új hajó neve „Agemennon“. Az ágyuk, melyekkel felszerelve lesz, oly roppantak, hogy egyenként 6000 mázsát nyomnak. Csö-veik 50 láb hosszúak. Hat láb magas és 30 mázsa nehéz kugpolyókat fognak kiröpíteni egy német nétföldnyi távol-ságra. Egy lövéshez 250 kilogramnyi löpor szükséges. Ezen ágyuknak meg-felelnek a hajó colosália mérvei. Mig eddigelé a pánczélos hajok bordáit vas-ból készítették, addig az „Agemennon“ bordái aczéból készülnek s oly erősek hogy semmiféle szurt, vagy torpedó nem árthat nekik. A hajó pánczélsza 875 mi-liméter vastagságu vastömökből áll Ternyait pedig melyek óriási súlyok daczára, meés könnyűséggel mozdittha-tok, 4 láb vastag vaslemezok védik. A hajó hossza 136 méter azaz 408 láb, magassága pedig 21 méter, azaz 63 láb, mely megfelel egy négyemeletes ház magasságának. — A hajó pánczél ösze-sen 138,800 mázsát, a gépek 58,000 mázsát az ágyuk összesen 23,000 mázsát nyomnak. Horgonyainak elkészítésére 1 mill. 250,000 font vas volt szükséges. A szénkészlet, melyet az Agemennon magával visz, 38,000 mázsa. Ez óriási hajó 16000 lóerejű gőzgépei segítségével mindazonáltal oly könnyen mozog, mint a leggyorsabb ágyunaszád s óránként négy mérföldnél nagyobb utat tesz meg. A hajó tíz millió forintba került.

KÖZGAZDASÁG.

KIVONAT

a székesfehérvári 1879-iki országos kiállítás általános szabályzatából.

(Vége.)

III. Mezőgazdasági termények és félkészítmények, kert-ipar.

IV. Malom-ipar és élelmi czik-kek. —

V. Szesz-ipar, borok és egyéb szeszese italok.

VI. Fonó-, szövő-ipar, ruházati tárgyak.

VII. Háztartási és butor-ipar.

VIII. Vas-ipar.

IX. Nemes ércz-, nemes kő- és fém-ipar.

X. Bőr-, csont- és kaucuk tár-gyak.

XI. Mű-ipar és zenészeti tár-gyak, építészeti rajzok és tervek.

XII. Közművelődési tárgyak, taneszközök, tudományi és szépműv-észeti tárgyak.

XIII. Gazdasági eszközök, ipa-ros szerszámok — és kézi gépek.

XIV. Gépek, gőz-, víz- és ló-erőre.

XV. Halászlati, hajózási és víz-építészeti tárgyak.

XVI. Állattenyésztés, állat-ki-állítás.

XVII. Régészeti tárgyak és mű-emlek-kiállítás.

14. Minden kiállítónak joga van külön képviselőt tartani, de a bizott-ság már eleve gondoskodott egy áta-lános képviselőről is, midőn hiv. köz-lönyül a „Székesfehérvár és Vidéke“ czimű lapót választotta, mely a ki-állítás minden mozzanatáról gyors és hiteles tudósítást adand.

15. Jutalmul a kiállításához bo-csátott minden tárgy tulajdonosa egy emlék-éremet nyer; kiváló tárgyak ér-dem-éremet s a kitüntetést indoklók diszokmányt kapnak.

16. A kiállítók s ezek munká-sai, valamint a rendezésnél közre-működő tagok állandó szabad-jegyget nyerne. A látogató közönség ré-szére érvényes 50 krajczáros beme-neti jegyek adatnak. Beigazolt mun-kások és 14 éven alóli gyermekek, iparos tanoncok és szolgálathban le-vő katonák (örmeisterlől lefelé) fél-áru jegyeket nyerne. Ünnepeyes al-kalmakkor a belépte-díj 1 ftt.

17. A kiállítók, ha kötelessége-iknek eleget tettek, tartoznak tár-gyaik eltávolításáról a bezárási nap-tól számítandó 20 nap alatt intéz-kedni; ezen időn túl el nem vitt tár-gyak a kiállító terhére beraktároz-tatnak.

18. A kiállított tárgyak tűz el-leni biztosítását — a kiállító kivá-natára — a végrshajtó-bizottság esz-közli.

Az 1879-ik évi széke-fehérvári országos kiállítás végrehajtó-bizottsá-gának 1878. évi április hó 3-án tar-tott üléséből.

Gr. Zichy Jenő, Havranek József,
kiállítás elnök. kiállítási h. elnök.

Csitári Kálmán,
kiállítás titkár.

Bécsi Tőzsde.

1878. 18/4.

Magyar arany-jaradék	86.10
Magyar) kincstári utalvány 1 kibocsát	119.—
Magyar) kincstári utalvány 2 kibocsát.	108.75
Magyar kel.-vasut elsőbbség 2 kibocsát.	73.—
Magyar állami kötvény 1876.	65.—
Magyar vasuti kölcsön	97.50
Magyar földtehermentesítési kötv	78.75
Temesvári földteherment kötv.	77.50
Erdélyi földteherment kötv.	77.10
Horvát-Szlavon földteherment kötv.	—
Magyar szőlő váltság kötv.	80.—
Oszt. egységes államadosság papban	61.55
Oszt. egységes államadosság czüstben	85.15
Oszt. aranyjaradék	62.85
1860. állam sorsjegy	111.25
Oszt. nemzeti bankrészevény	793.—
Oszt. hitelrészevény	213.80
Magyar hitelbank	194.50
Ezüst	106.35
Cs. k. arany	5.75
Napoleonkor	97.35
Német bíró mark	59.95
London	121.70

Piaczi árjegyzék.

A tordai vásárra 1878. április 13. hozott

tárgyaknak	
1 hectoliter Tiszsa buza	99 frt — kr
„ Tavasz buza	— „ —
„ Elogybuza	8 „ 50 „
„ Roza	6 „ 50 „
„ Arpa	5 „ — „
„ Zab	3 „ — „
„ Törökbuza	6 „ 50 „
méter mázsa Széna kötetlen	2 „ 50 „
méter mázsa Alomszalma	— „ 30 „
Tüzi fa köbméter	2 „ 70 „
1 kilogramm Machahus	36 „
„ Disznóhus	48 „
„ Taró	56 „

Felölös szerkesztő és kiadótlajd. Vols B.

H I R D E T É S E K.

VOLCZ és TÁRSA

Könyv és Papirkereskedésében Tordán kaphatók:

Vonalzott és tiszta könyvek; Hivatalok, egyletek magányzók, ügyvédek kereskedők, jegyzők és mindennemű iparral foglalkozók részére, vászonba vagy papirba kötve dús választékban. Másoló könyvek Kereskedők, Irodák sat. részére:

Előfizethetni – illetőleg előjegyeztetni – lehet a következő művekre:

Kálmán a Szegedi Lelencz vagy Konstantinápoly rózsája című nagyhatású regényre **TIHAMERTÓL**, mely a folyamatban volt keleti háborút öleli fel és ebből meríti tárgyát, egyes füzet ára 26 kr. mely összeg a füzetek átvételekor fizetendő.

Az Ördög fia című regény füzetekre. ára 25 kr. Ugyan ezek német nyelven is megrendelhetők. Továbbá Szulejka vagy a Három Gyöngye című regény füzetekre. 25 kr. Ugyan e művek megrendelői rendkívüli kedvezmény árakon megrendelhetik azok

OLAJNYOMATU JUTALOM KÉPEIT is VÁSZONRA SZÉLES ARANYKERETBEN,

Az **ÖRDÖG ASSZONY** régebbi megrendelői, annak folytatását szintén fenn irt könyvkereskedés által legbiztosabban eszközölhetik.

megtekinthetők a képek valamint megrendelési feltételei is

Vidékre járó ügynökünk szintén elfogad minden nemű előfizetést és előjegyzést.

Eladó birtok!

A mező-nagy-esáni 137 számú telekjegyzőkönyvbe A + 1-rend 859|1-től 873 hr. számig felvett 100 holdnyi tagosított birtok, melyből 74 hold szántó és 18 hold kaszáló, a rajta levő házzal eladóvá tétetik. Értekezhetni felőle:

VAJNA KÁROLYLYAL N.-Enyeden.

Sürger Matyás

órák, Tordán.

Mindennemű fali és zsebórákat kijavítás végett elvállal s a pontos járásról egy évi felelősséget nyújt.

A városi, valamint a vidéki n. érdemű közönség figyelmébe ajánlja magát.

Lakása nagyhiduteza a Szőlősi háznál.

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Figyelemreméltó idegbajok- és nehézkórban szenvedőknek
Legújabbban feltalált gyógymód
Számítalan hálairatot mutathat fel sikeres gyógyításról

Sylvius Boas

Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.

Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.

(15-94 102)

SYLVIUS BOAS urnak

Berlin Friedrichstrasse 22, I.

az **Auxilium orientis** feltalálója

Specialista idegbajokban

Igen tisztelt uram!

F. évi aug. 7-ikéről kelt levelét vettem s azonnal válaszoltam volna, de miután fiamnál, kivel az ön *Auxilium orientis*-t használtattam a görcsök elmúltak várni akartam, hogy megtudjam vajon ismétlődni fognak e azok, de istennek hála aggodalmam alaptalan volt s így fiam ismét az iskolába járhat kényszerítve látom magam ezért önnek, mint *ki Auxilium orientis* szerével fiamat visszaadta, legmelegebb köszönetem nyilvánítani.

Thieme Lajos kertész

Hogy a fenebbiek igazságon alapulnak bizonyítom.

Nitzschke F.

k. előjáró

községi
pecsét.

Van szerencsénk a n. é. közönséggel tudatni miszerint telyhatalmu képviselőnk **CSUTAK KÁROLY** ur rövid idő mulva **TORDÁRA** érkezend, ez uttal magával fogja vinni a legmagasabb izlésű **DIVAT-SELYEM- és DIVAT-KÜLÖNLEGESEGEK** minta gyűjteményét. Nem különben,

Mónig Antal és fia

MORVA SCHÖNBERGI vászon, és asztal nemű gyárosok összes Gyártmányainak egy-egy példányát.

Említett felhatalmazottunk képviseli egyszersmind a cégnek összes **FEHÉRNEMŰ GYÁRAIT** valamint **NŐI RUHA KÉSZÍTÉSI NAGY MŰ TERMEIT**, és **ARA KIÁLLÍTÁSI KÜLÖN OSZTÁLYAIT** midőn ezt köztudomásra hozzuk, bátorkodunk végül nevezett kiküldöttünket a n. é. közönség becses pártfogásába ajánlani

tisztelettel

Wadowski és Illmann

gyári fő képviselők

Arad, 1878. april közepén,